

RONSE

KRUISSTRAAT

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: **Archeologienota Ronse Kruisstraat**

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bart Bot**

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: **2021D400**

Locatiegegevens: **Provincie Oost-Vlaandere, Ronse, Kruisstraat, Voorzienigheidsstraat**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **Xmax, ymax; xmin, ymin: 95373, 160521; 95322, 160495**

Kadastergegevens: **Ronse, afdeling 3, sectie E, perceelnrs. 4R en 7D**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), opdrachtgever**

Plaats en datum: **Ledeberg, 12/05/2021**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie BV.

Bart Bot Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1.	Inleiding	3
1.1.	Onderzoeksopdracht.....	3
1.2.	Wettelijk kader	3
1.3.	Randvoorwaarden.....	5
2.	Onderzoeksmethode	6
2.1.	Motivering	6
2.2.	Organisatie	6
3.	Kader en aanleiding.....	7
3.1.	Topografische situering	7
3.2.	Huidige situatie en geplande werken.....	9
4.	Assesmentrapport.....	17
4.1.	Landschappelijk situering.....	17
4.2.	Geologische situering.....	19
4.3.	Bodemkundige situering	23
4.4.	Historische schets.....	24
4.5.	Kaartmateriaal	25
4.6.	Archeologische voorkennis	31
4.6.1.	Archeologische prospecties en opgravingen	33
4.6.2.	Indicatoren.....	35
4.6.3.	Nota's.....	36
5.	Synthese	38
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon.....	38
5.2.	Onderzoeksvragen	39
6.	Besluit.....	40
7.	Bibliografie.....	41
8.	Figurenlijst.....	42

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Kruisstraat te Ronse (prov. Oost-Vlaanderen). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 660m². Het

plangebied situeert zich binnen de vastgestelde zone van de 'Historische Stadskern Ronse'¹. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt evenmin in een beschermde archeologische site.

Figuur 1 De historische stadskern van Ronse (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader). (bron: [Historische stadskern van Ronse | Inventaris Onroerend Erfgoed](#))

¹ [Historische stadskern van Ronse | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Figuur 2 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1.
(bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt². Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius³, een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)⁴ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

² <https://www.geopunt.be/kaart>

³ <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

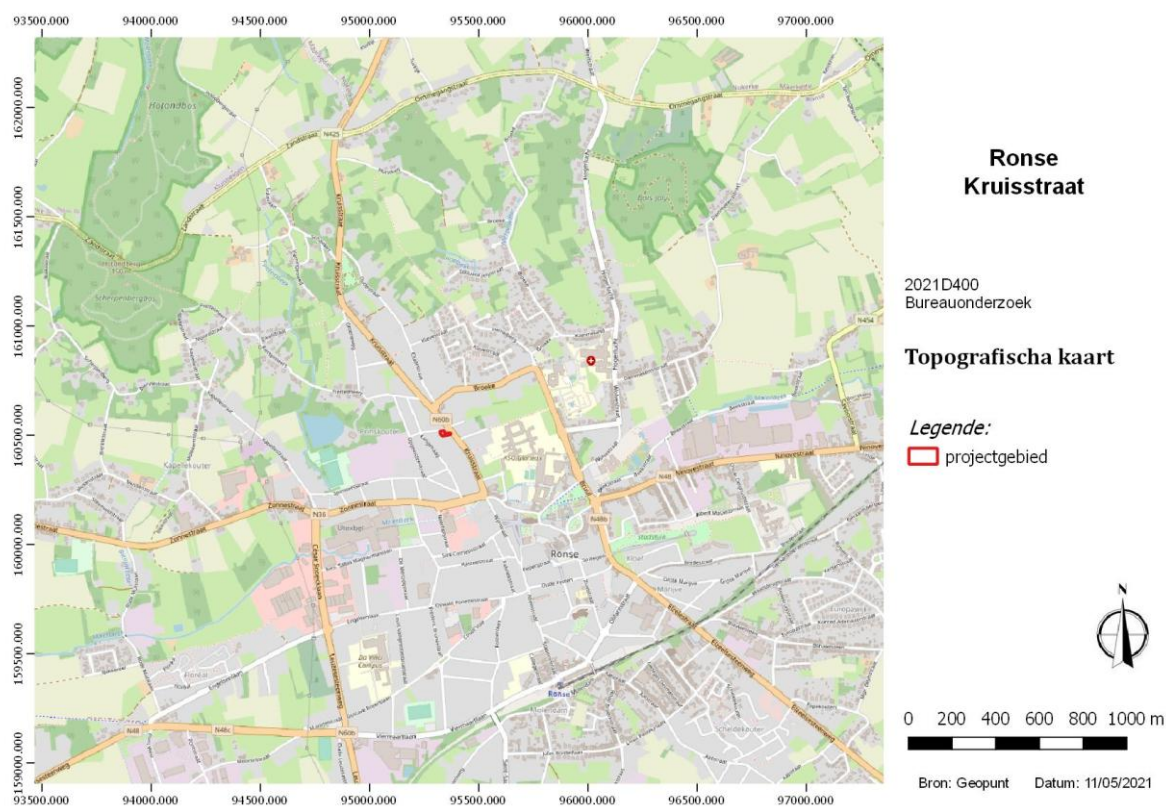
3. KADER EN AANLEIDING

3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

De stad Ronse ligt in de provincie Oost-Vlaanderen, meer bepaald in de zuidwestelijke hoek van de provincie. De stad is omgeven door Kluisbergen en Maarkedal in het noorden en Elzele, Dergneau en Wattripont in het zuiden (Wallonië).

Het plangebied situeert zich aan de noordelijke zijde van de stad, op 740m te noordwesten van de Grote Markt. Het plangebied ligt aan de westelijke zijde van de Kruisstraat, een invalsweg komende uit Oudenaarde. Het plangebied bestaat uit twee percelen, een vierhoekig perceel grenzend aan de Voorzienigheidsstraat (4R) en een langgerekt perceel (7D) aan de Kruisstraat.

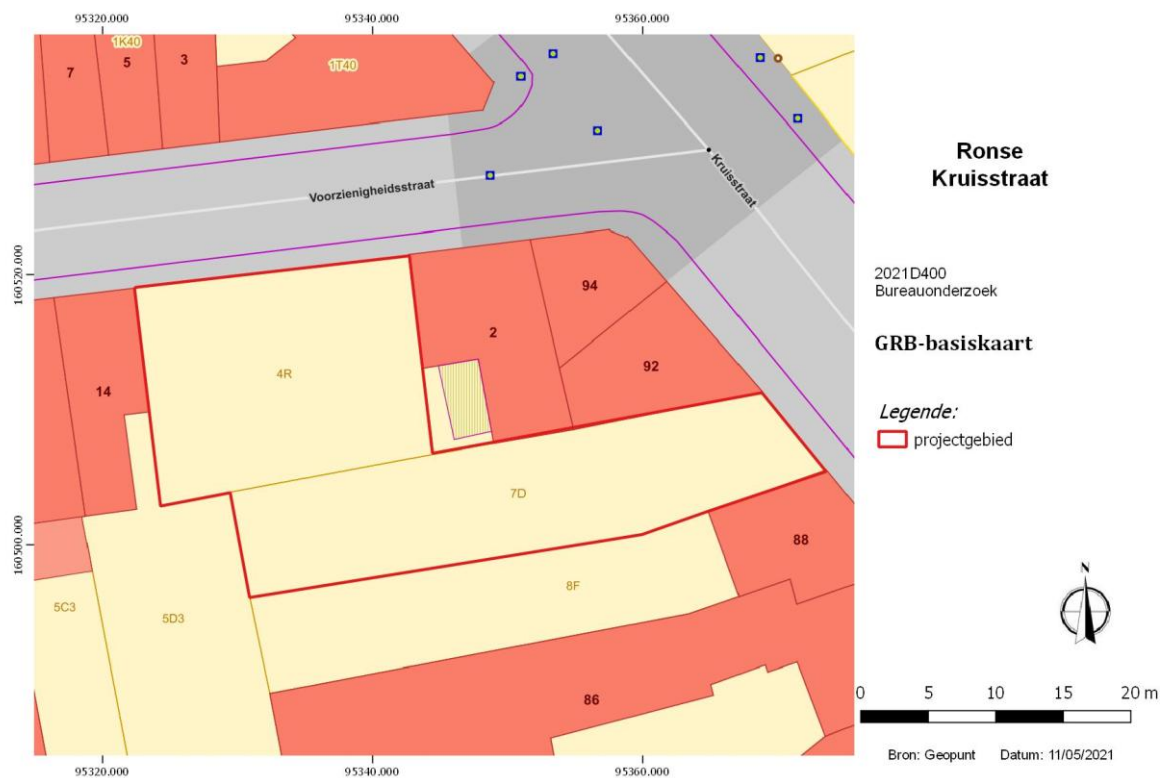
Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Ronse, afdeling 3, sectie E, perceelnrs. 4R en 7D.

Figuur 3 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 4 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI)

Figuur 5 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE EN GEPLANEDE WERKEN

Momenteel is het plangebied braakliggend. De opdrachtgever vraagt een omgevingsvergunning aan met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. Concreet worden twee eengezinswoningen en een meergezinswoning gebouwd. Aan de Kruisstraat wordt een meergezinswoning opgetrokken met een footprint van circa 130m². De funderingswijze van het gebouw wordt bepaald na het uitvoeren van de stabiliteitsstudie. In totaal worden 3 appartementen voorzien in het 3 verdiepingen tellende gebouw. Aan de westelijke zijde worden op het gelijkvloers een terras en tuin voorzien van telkens 8m². Onder de tuinzone worden een regenwaterput (10000l) en een septische put (3000l) aangelegd. Het geheel wordt aangesloten met nieuwe nutsleidingen.

Aan de Voorzienigheidsstraat bouwt de opdrachtgever twee eengezinswoningen met een oppervlakte van elk circa 75m². Ook hier moet de funderingswijze nog bepaald worden. Ten zuiden van de woningen wordt een terras voorzien van 15m² en 23m². Onder de terrassen voorziet men telkens een septische put (2000l) en een regenwaterput (10000l). In het uiterste zuiden van het plangebied zullen 6 parkeerplaatsen aangelegd worden met inrit ter hoogte van de Voorzienigheidsstraat.

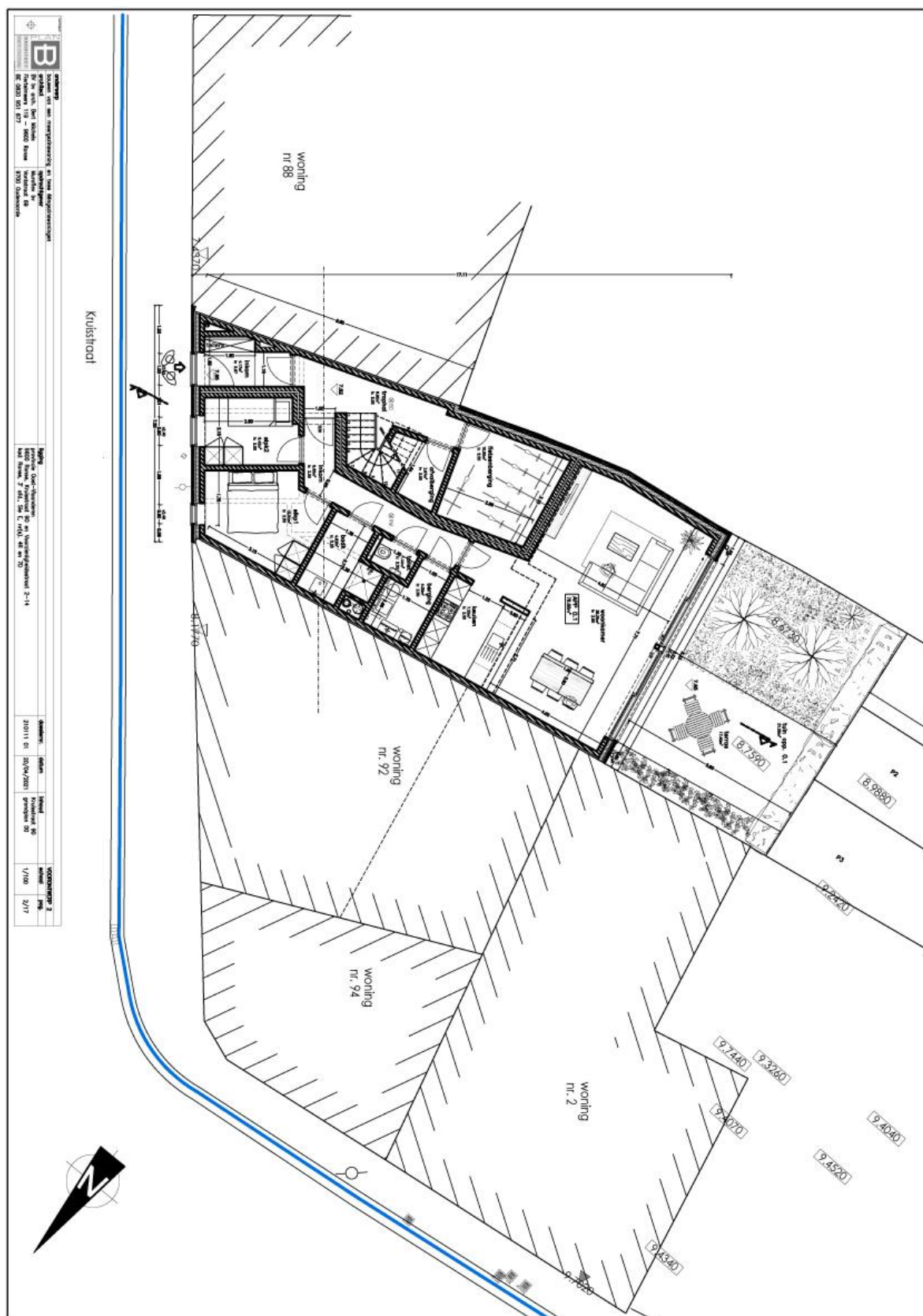
Figuur 6 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

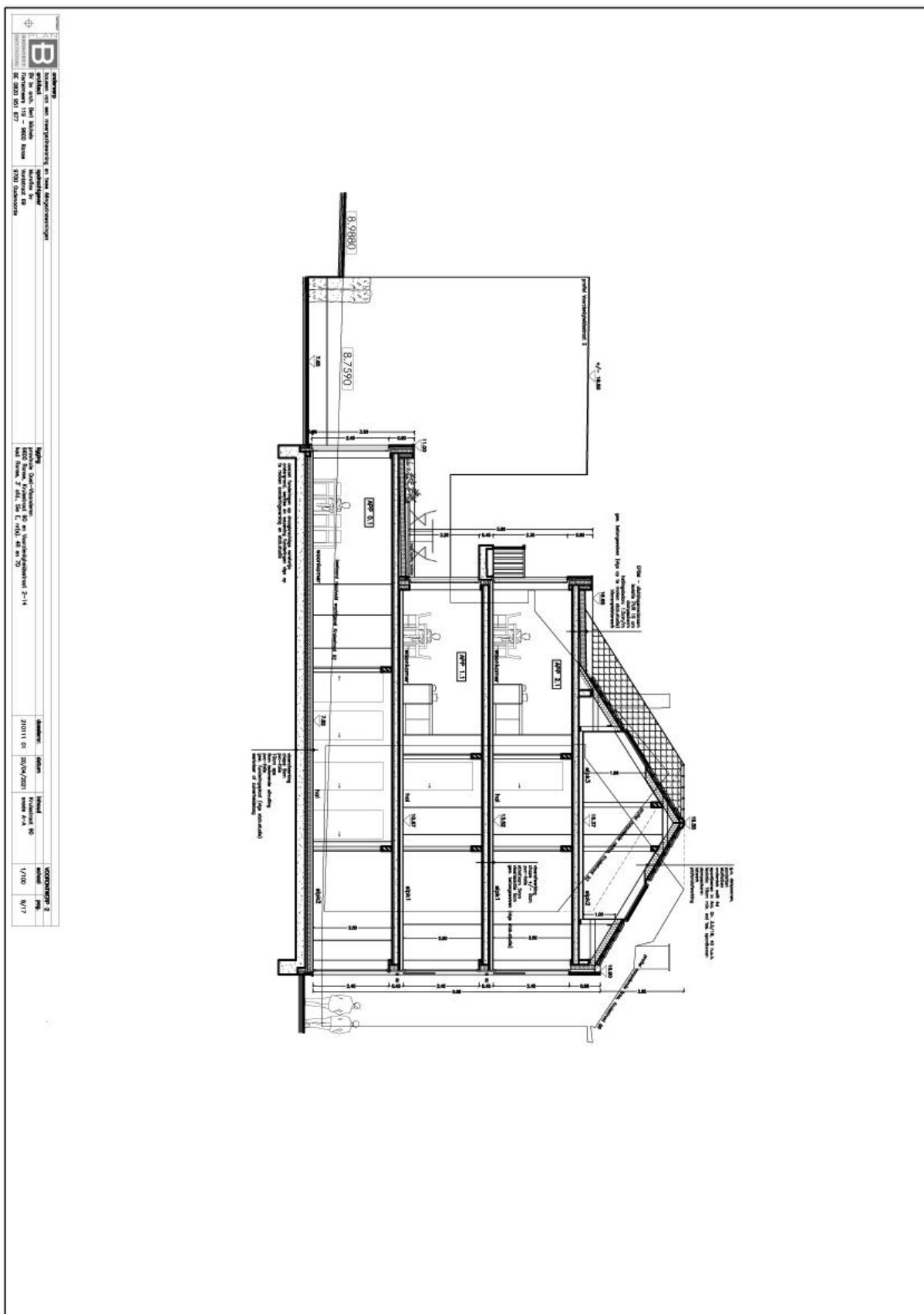

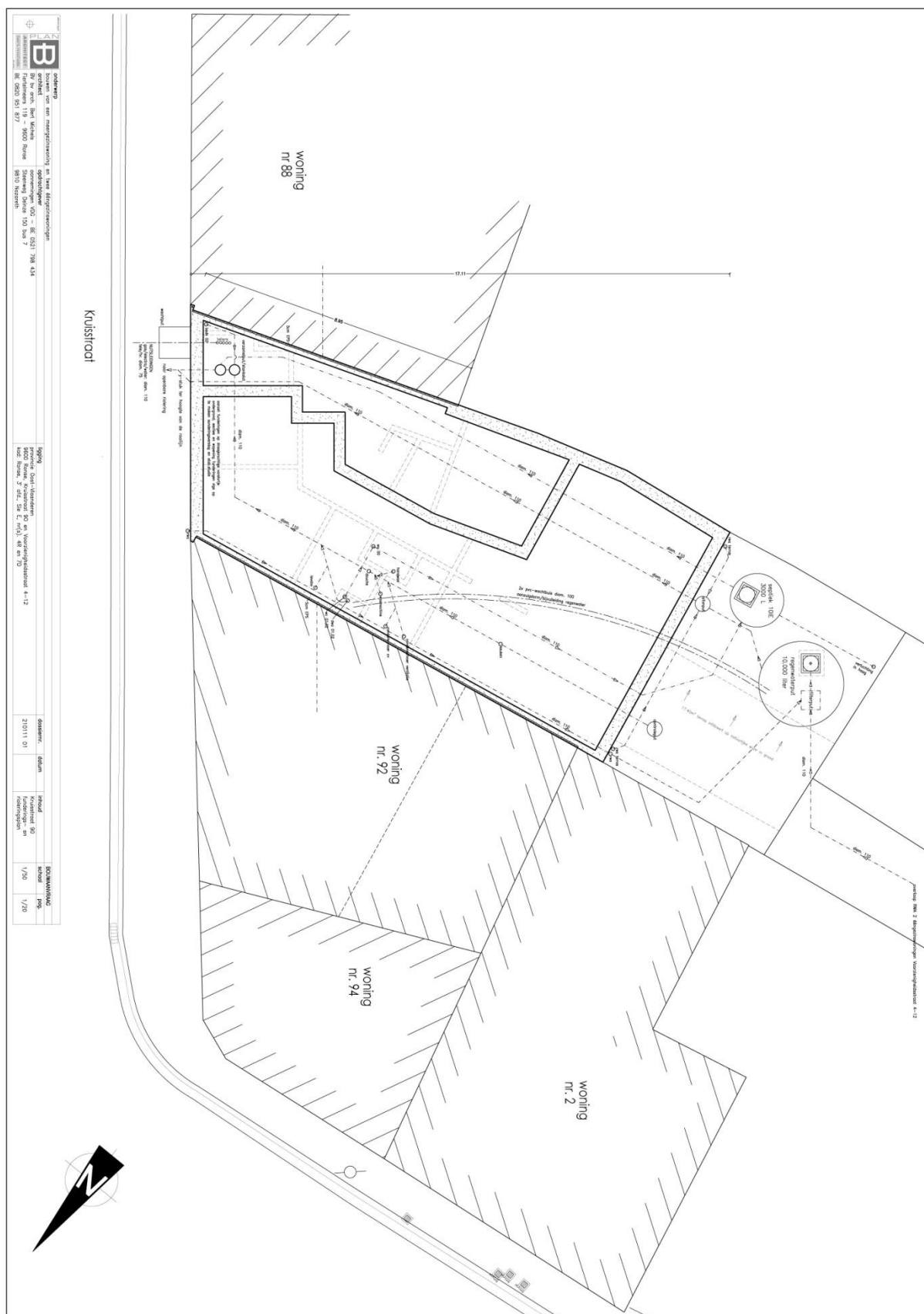
Figuur 7 Zicht op het plangebied vanaf de Kruisstraat. (bron: google maps)

Figuur 8 Zicht op het plangebied vanaf de Voorzienigheidsstraat. (bron: google maps)

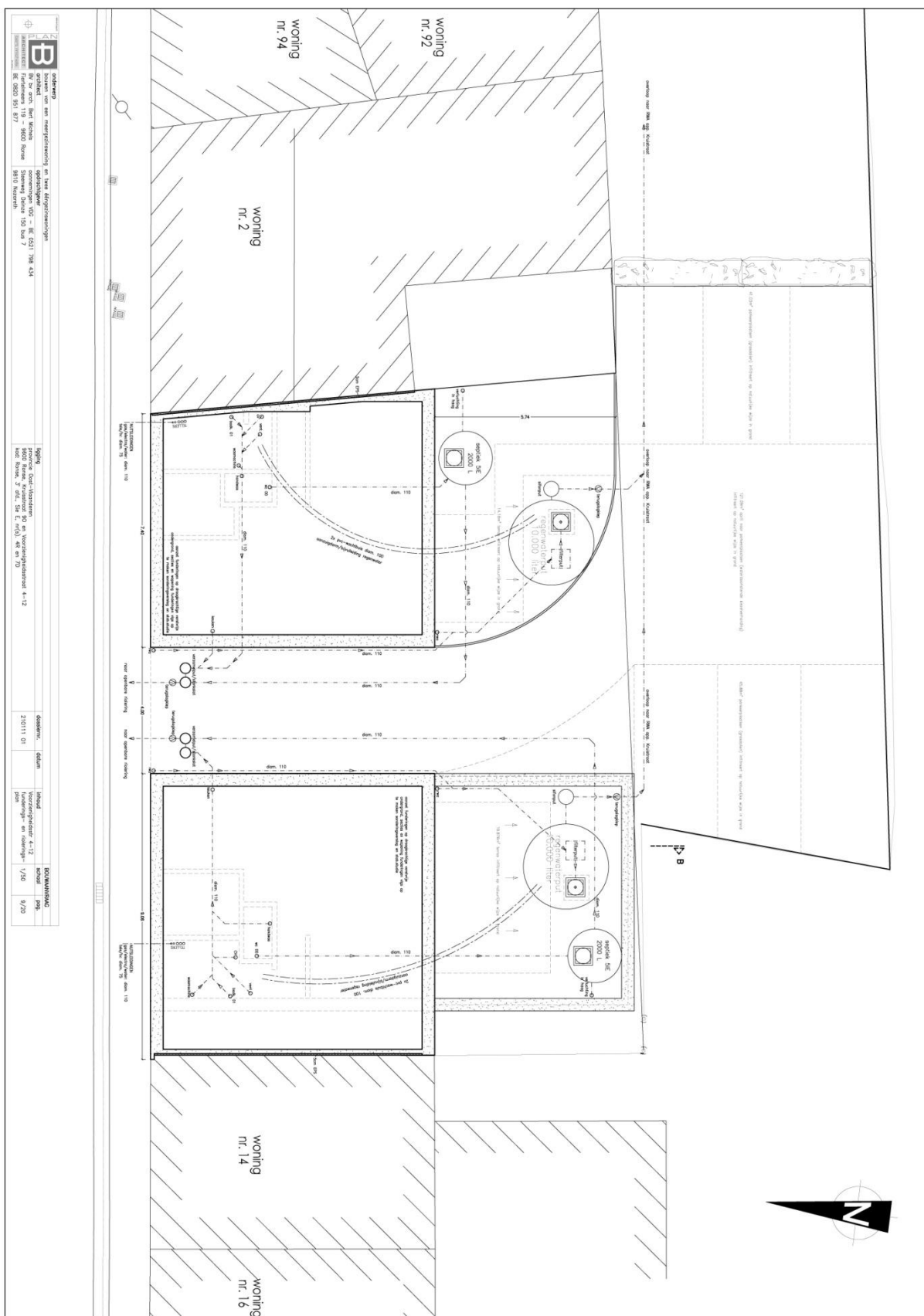

Figuur 13 Doorsnede eengezinswoningen. (bron: opdrachtgever)

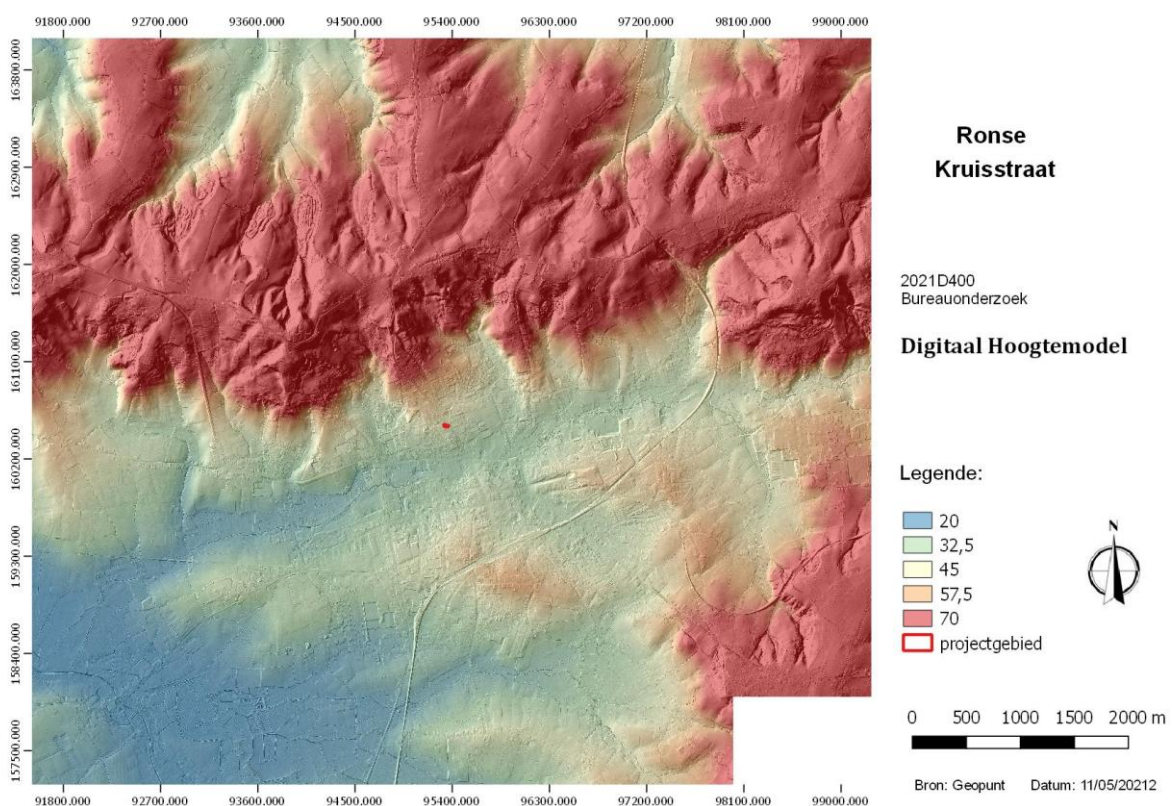
4. ASSESMENTRAPPORT

4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

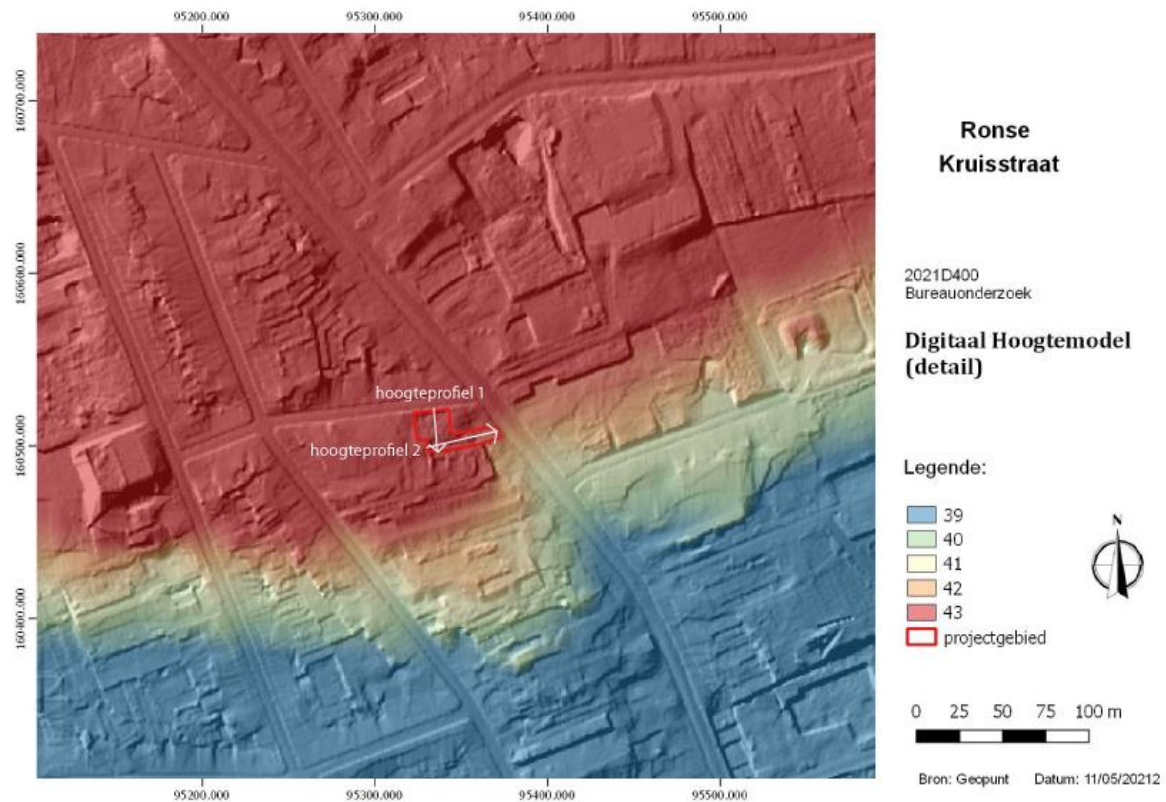
Het plangebied ligt binnen de zand- en leemstreek. Het plangebied is gelegen op een zuidelijke flank van verhevenheid ten noorden van het plangebied namelijk de hoger gelegen heuvels van de Vlaamse Ardennen. De vallei van de Molenbeek situeert zich ten zuiden (circa 350m ten zuiden) van het plangebied. Deze beek stroomt bijna oost-westwaarts doorheen het centrum van Ronse. Ten westen van ons plangebied, op 600m stroomt de Fonteinbeek. De TAW binnen het plangebied daalt lichtjes van +43,9m TAW in het noorden naar +43,6m in het zuiden. De TAW daalt ook in oostelijke richting, van +44,1m TAW naar +42,3m.

De potentiële bodemerosiekaart toont aan dat er voor wat betreft het plangebied geen info voorhanden is. Ten oosten van het plangebied staan gronden gekarteerd met een laag potentieel op erosie.

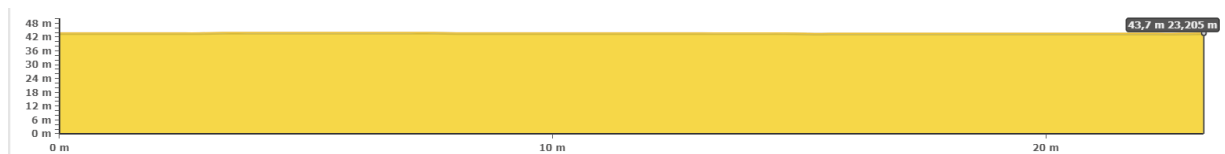
De geomorfologische kaart van de omgeving is niet voorhanden.

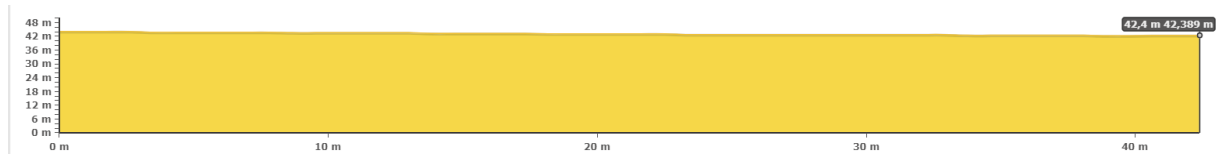
Figuur 15 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

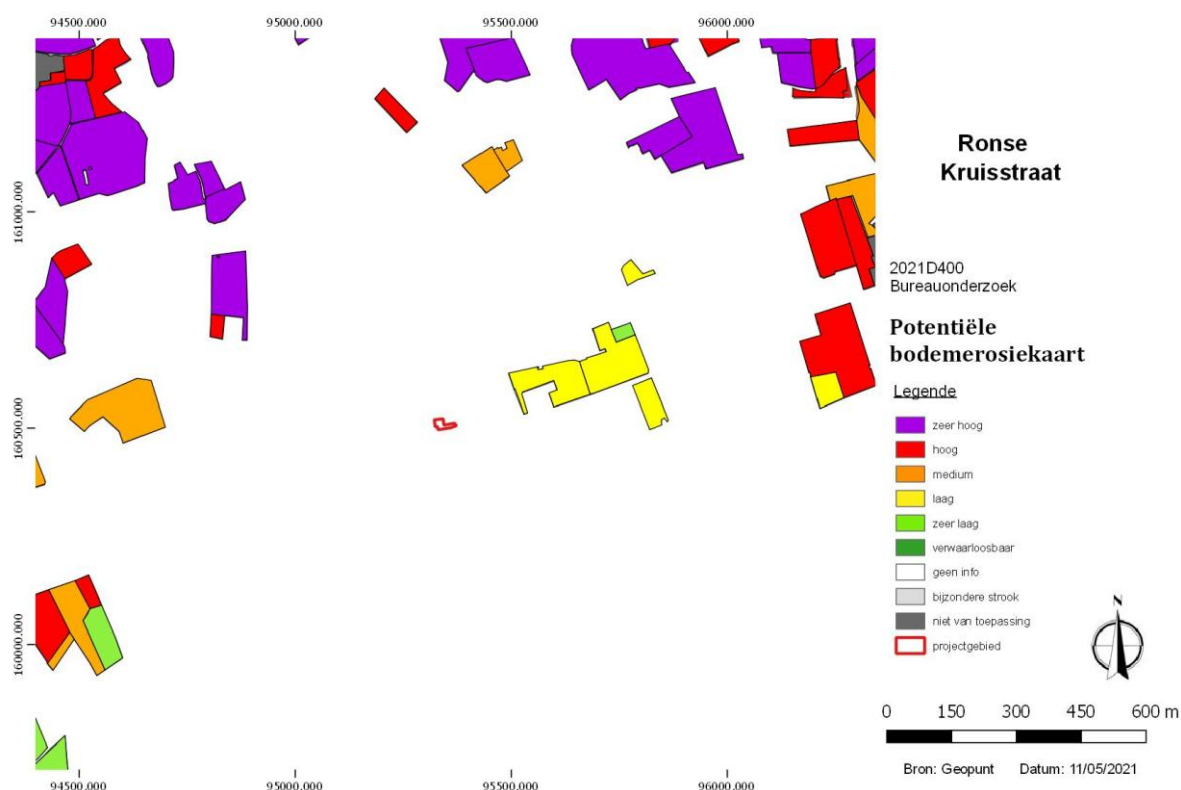
Figuur 16 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)

Figuur 17 Hoogteprofiel 1. (bron: geopnt)

Figuur 18 Hoogteprofiel 2. (bron: geopunt)

Figuur 19 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

Het Tertiair is (was) een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen (66,0-23,03Ma) en Neogeen (23,03-2,58Ma) omvat. Het is al enige tijd geen officieel erkend onderdeel meer van de chronostratigrafie zoals deze wordt vastgesteld door de *International Commission on Stratigraphy*. De benaming wordt echter nog veelvuldig gebruikt en zal ook hier worden toegepast.⁵

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Saint-Maur (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Monthérribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Monthérribu rust op de Groep van Landen.

⁵ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

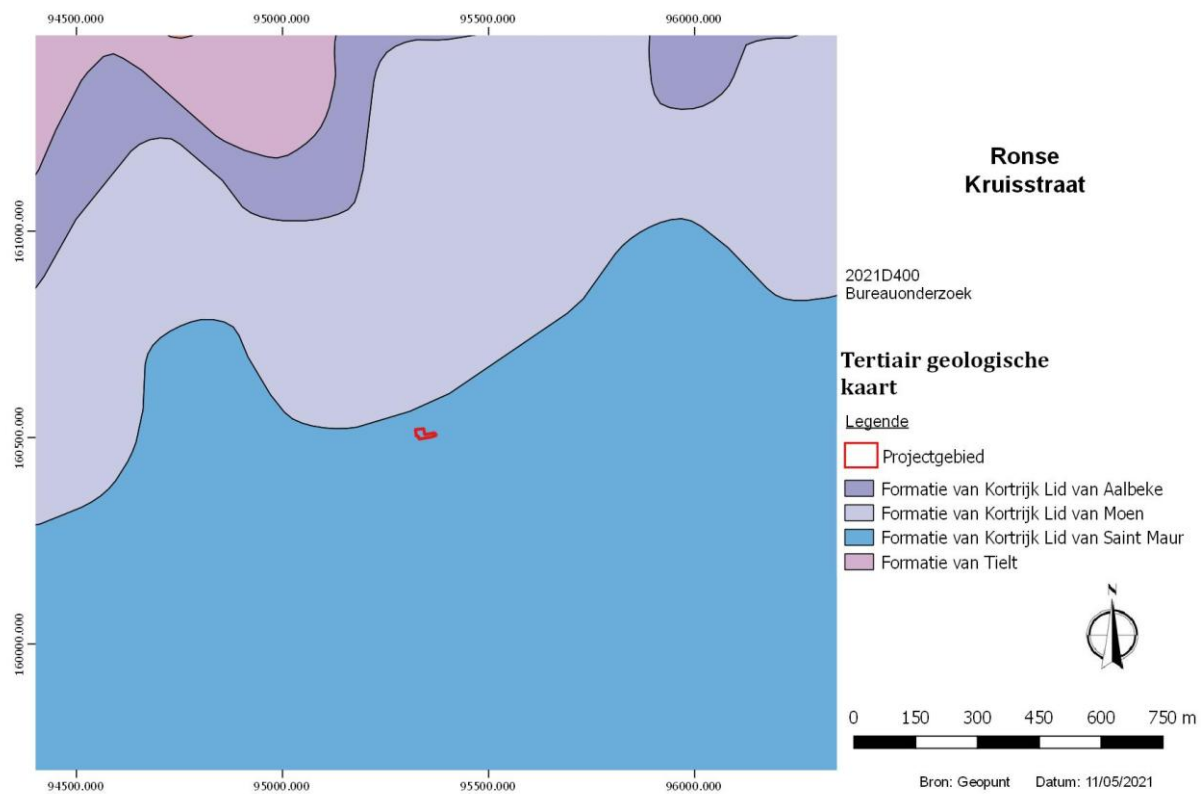
Het Lid van Sain-Maur is een grijze homogene afzetting van fjnsiltige klei met intercalaties van grof siltige klei of van kleiige fijne silt. Het is afgezet in een rustig open-shelf milieu en wordt vaak uitgebaat voor de vervaardiging van bakstenen

Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen. Het jongste tijdvak is (vooralsnog) het Holocene (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁶ De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste kenmerken waar gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁷

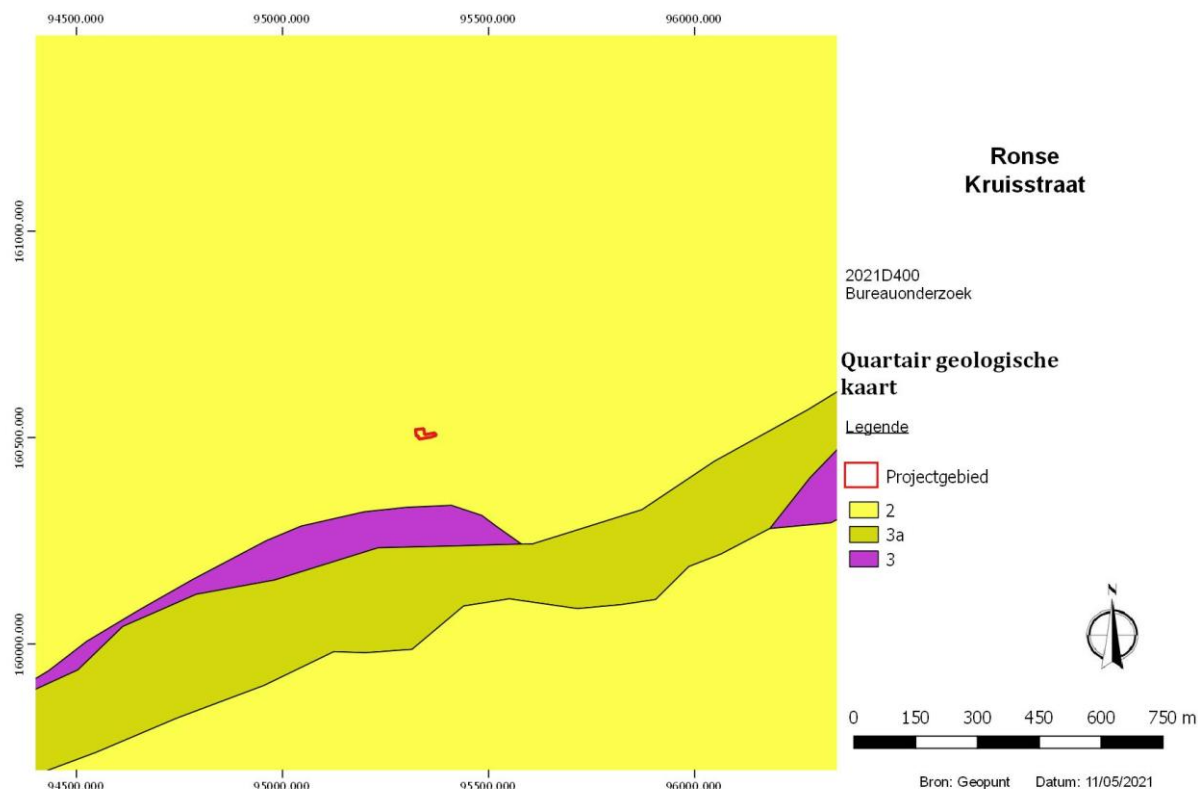
Het plangebied ligt binnen Quartair Type 2, een eolische afzetting van het Holocene bestaande uit zandleem tot leem.

⁶ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

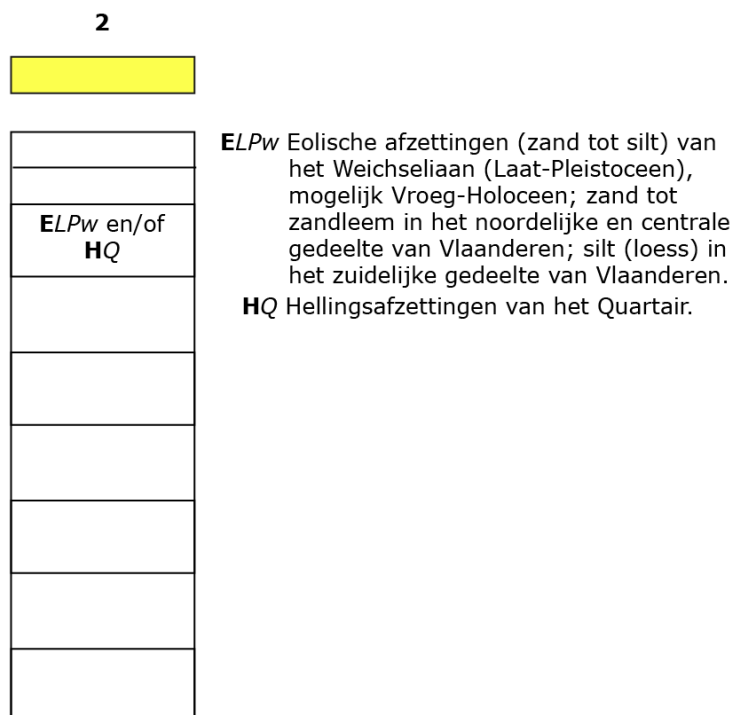
⁷ <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000> DOV, 2019

Figuur 20 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

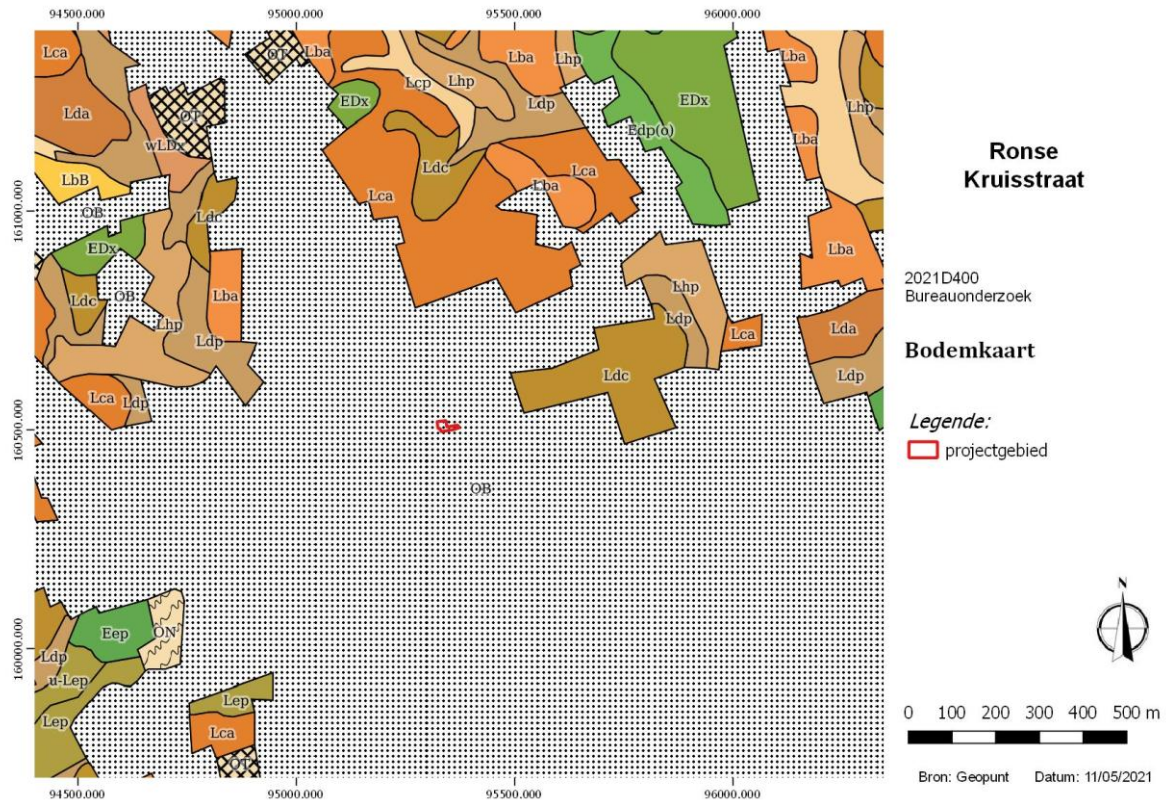
Figuur 21 Quartaire geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 22 Uitleg type 2. (bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Het plangebied ligt binnen bebouwde gronden (OB). Ten oosten van het plangebied wordt een code Ldc gekarteerd. Dit is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Ten noorden een Lca-bodem, een droge zandleembodem met textuur B-horizont. Ten westen een Ldp, een matig natte zandleembodem zonder profiel.

Figuur 23 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁸

Tal van archeologische vondsten wijzen op oude menselijke aanwezigheid ter hoogte van het huidige grondgebied van Ronse. Ter hoogte van de Muziekberg, één van de Zuid-Vlaamse getuigenheuvels in het noorden van de stad, werden vuurstenen artefacten geattesteerd die teruggaan tot het Paleolithicum, Mesolithicum en Neolithicum. De oudst aangetroffen vormen van bebouwing met sporen van vrij uitgestrekte landbouwnederzettingen, vuurstenen artefacten, gepolijste stenen bijlen en aardewerk dateren uit het Neolithicum en situeren zich ter hoogte van de Muziekberg, de Hotond en Hogerlucht. Tevens werden bij opgravingen in de 19de eeuw tumuli uit de vroege en midden Bronstijd waargenomen.

Een aantal elementen wijzen tevens op menselijke frequentie gedurende de Romeinse periode, o.a. door de aanwezigheid van oude wegen die nog steeds de noord-, oost- en westgrens van het huidig grondgebied van Ronse vormen. Via dit vrij belangrijke wegennet was het romaniseringsproces doorgevoerd vanaf het zuiden tot voorbij de Leie en Schelde, doch via dezelfde wegen konden Germaanse stammen versneld doordringen vanaf de tweede helft van de 3de eeuw. Vooral Salisch-Frankische stammen zouden zich aanmelden vanaf de 4de eeuw tot de tweede helft van de 5de eeuw.

Volgens overleveringen stichtte de Heilige Amandus bij de evangelisatie van de Scheldevallei midden 7de eeuw een klooster op de linkeroever van de Molenbeek. Het uitgestrekte grondgebied en de cirkelvormige omheining wijzen op een 7de-eeuwse stichting, allicht in opdracht van Merovingische vorsten. In de 9de eeuw was er reeds een bloeiperiode die echter bruusk werd onderbroken door de invallen van de Noormannen in 880. Ten noorden van Ronse, tussen de Molenbeek en de gegraven Lozebeek, werd midden 10de eeuw een gordel van motten aangelegd, cfr. de nog bestaande “Hoge Mote”. De handelsnederzetting, ten zuiden van de omheinde kerksite, ontwikkelde zich rondom een hoger gelegen plein en legde zich vooral toe op de wolnijverheid en lakenhandel. De stad, die zich in de late middeleeuwen verder ontwikkelde, bleef een twistappel tussen de graven van Vlaanderen en Henegouwen. Vanaf 1323 behoorde Ronse definitief aan de graaf van Vlaanderen.

Door algemene moeilijkheden in de wolnijverheid schakelde Ronse vanaf de 15de eeuw grotendeels over op vlas en werd het een belangrijk centrum van grof linnen met export tot in Spanje. Deze economische bloei veruitwendigde zich binnen de stad o.a. in het vernieuwen van de kerken. In de 16de eeuw kwam de stad in een economische crisis door stadsbranden en oorlogsgeweld gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Tot 1860 omvatte het

⁸ [Ronse | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 12/05/2021)

stadscentrum slechts een kleine kern van ca. 25 hectare. Het onderzoeksterrein situeert zich ten zuiden van deze agglomeratie. Door de opkomende textielnijverheid kreeg Ronse vanaf de tweede helft van de 19de eeuw zijn eigenlijk stadskarakter en trok hiervoor een aantal centrale functies aan zoals de spoorwegen en een goederenstation. Deze opbloei van de textielindustrie zette zich voort in de 20ste eeuw.

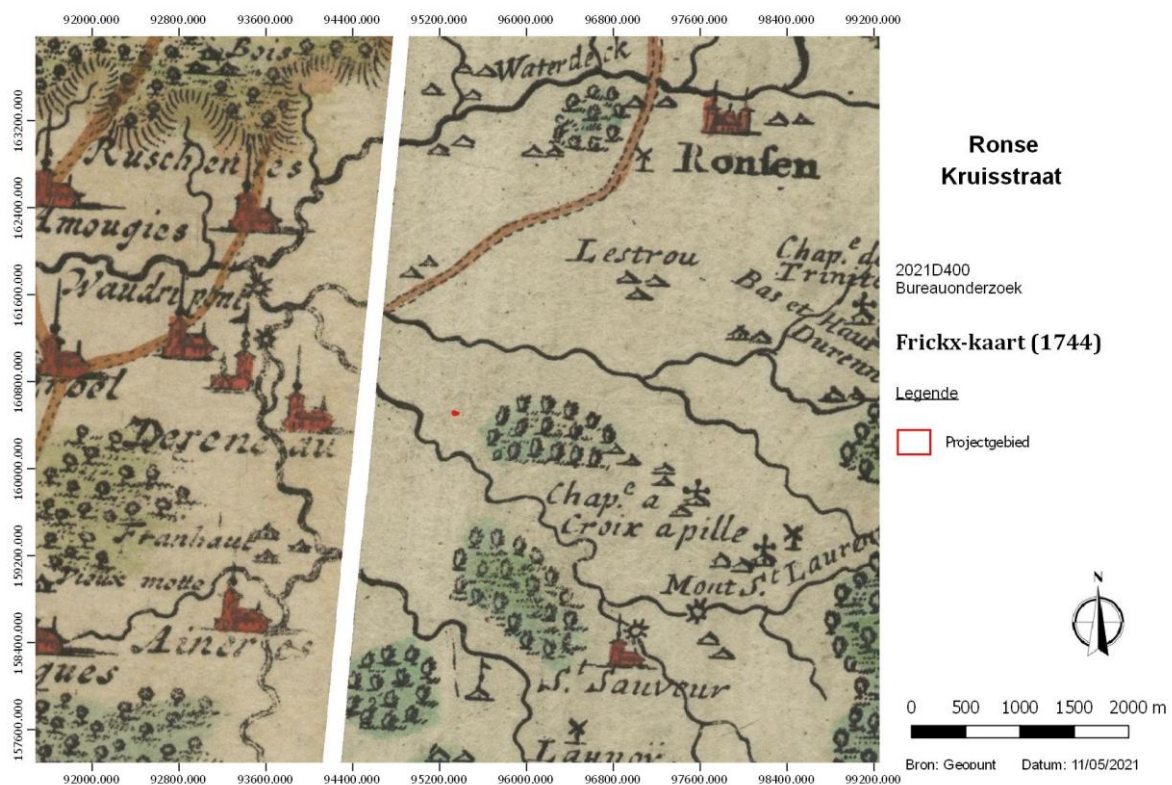
4.5. KAARTMATERIAAL

Een eerste kaart die voorhanden is is de Sanderuskaart uit 1641. De kaart geeft enkel een panoramisch beeld van Ronse weer en biedt geen bijkomende specifieke informatie omtrent het plangebied.

Figuur 24 Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

Op de kaart van Frickx is duidelijk te zien dat enkel stadskernen, wegen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kastelen, etc. werden weergegeven. Het ontbreken van bebouwing op deze kaart betekent dus niet per definitie dat er geen gebouwen stonden. Burgerlijke architectuur kreeg op deze kaarten immers zeer weinig aandacht. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk.

Figuur 25 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. Op de kaart van Ferraris (1777) is duidelijk al de invalsweg, de Kruisstraat zichtbaar. De Voorzienigheidsstraat werd nog niet aangelegd. Aan de Kruisstraat staat binnen het plangebied een woning afgebeeld. De rest van het plangebied lijkt in gebruik als tuinzone.

Figuur 26 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

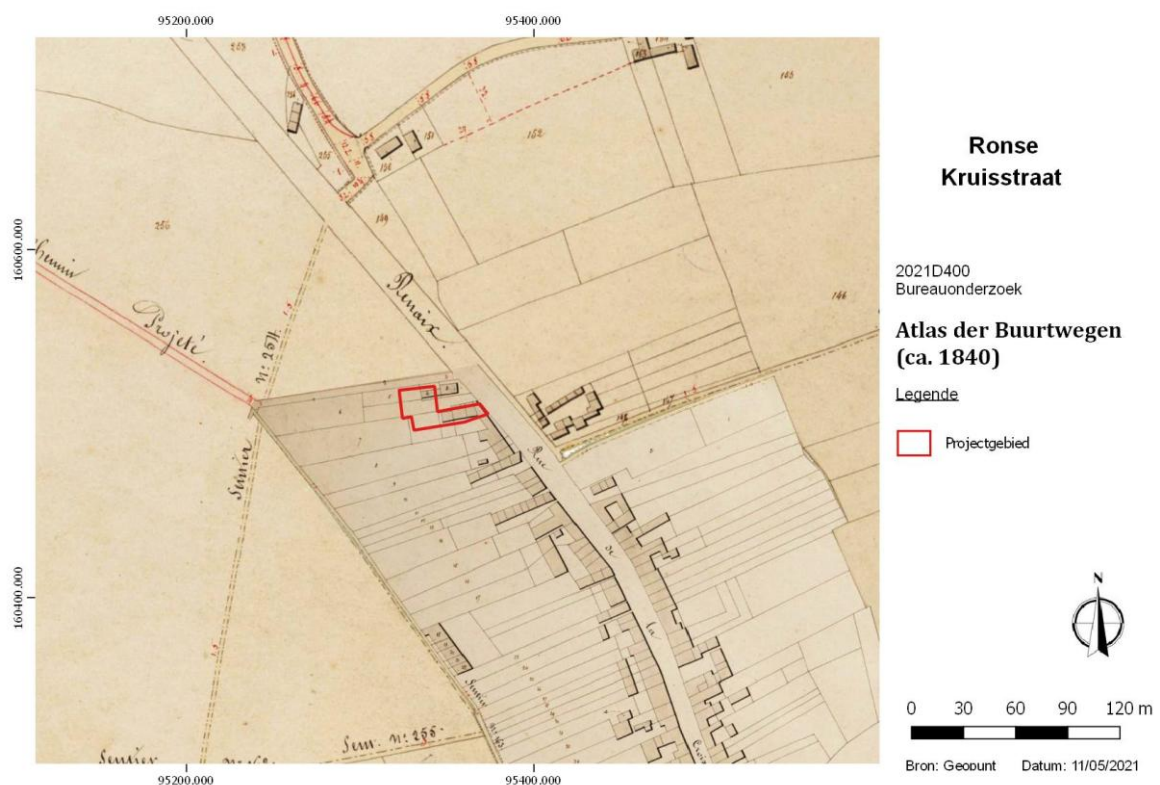

Figuur 27 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

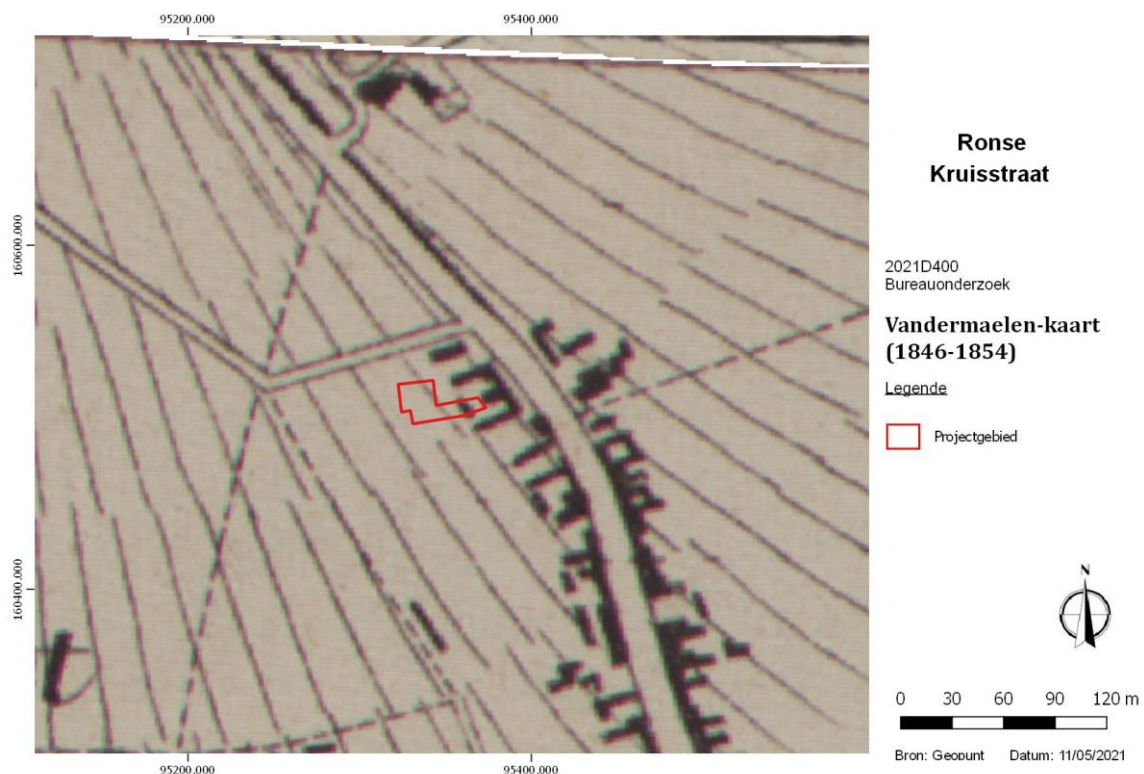
De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter. Op deze kaart wordt de Voorzienigheidsstraat afgebeeld. Zowel aan de Kruisstraat als de voorzienigheidsstraat wordt bebouwing afgebeeld.

De kaart Vandermaelen (1846-1854) biedt weinig nieuwe info. Vermoedelijk moet de projectie naar het noorden en oosten worden verschoven. De Poppkaart (1842-1879) toont de perceelgrenzen binnen en rondom het plangebied en is voorts sterk gelijkaardig aan de Atlas der Buurtwegen.

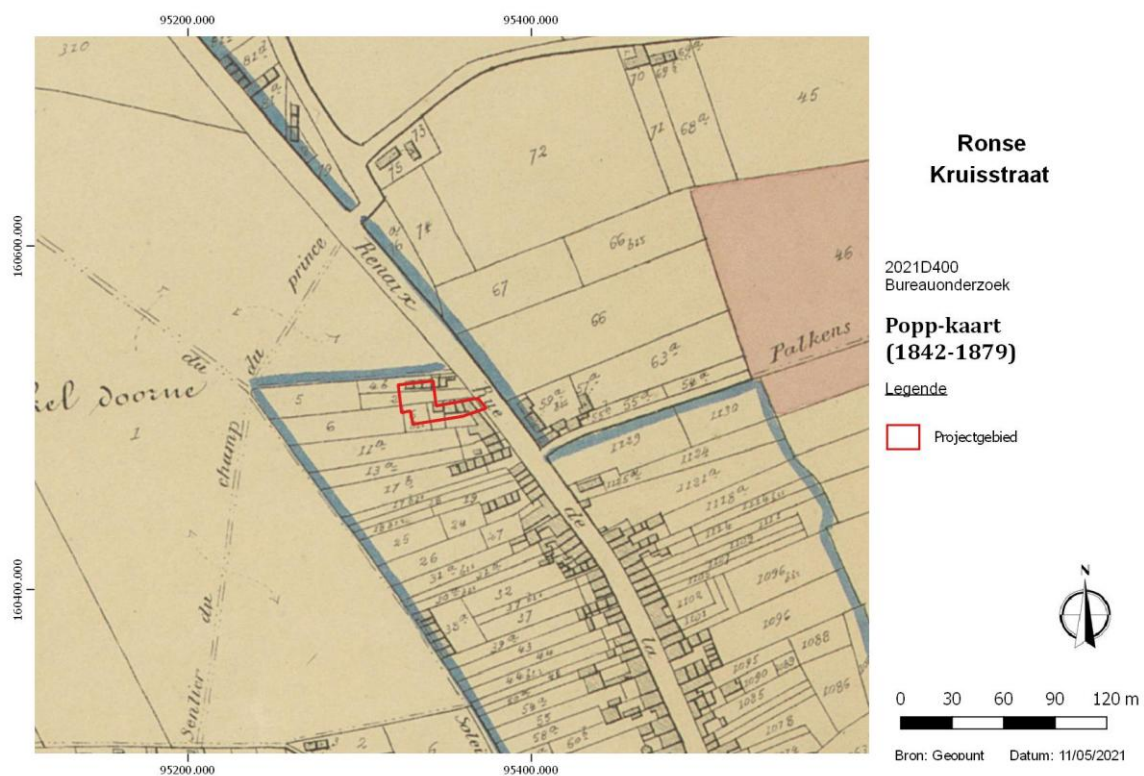
Op de orthofotosequentie staat duidelijk bebouwing afgebeeld aan de noordelijke zijde, ter hoogte van de Voorzienigheidsstraat. Deze bebouwing wordt aan het begin van de 21ste eeuw afgebroken. De rest van het plangebied is braakliggend.

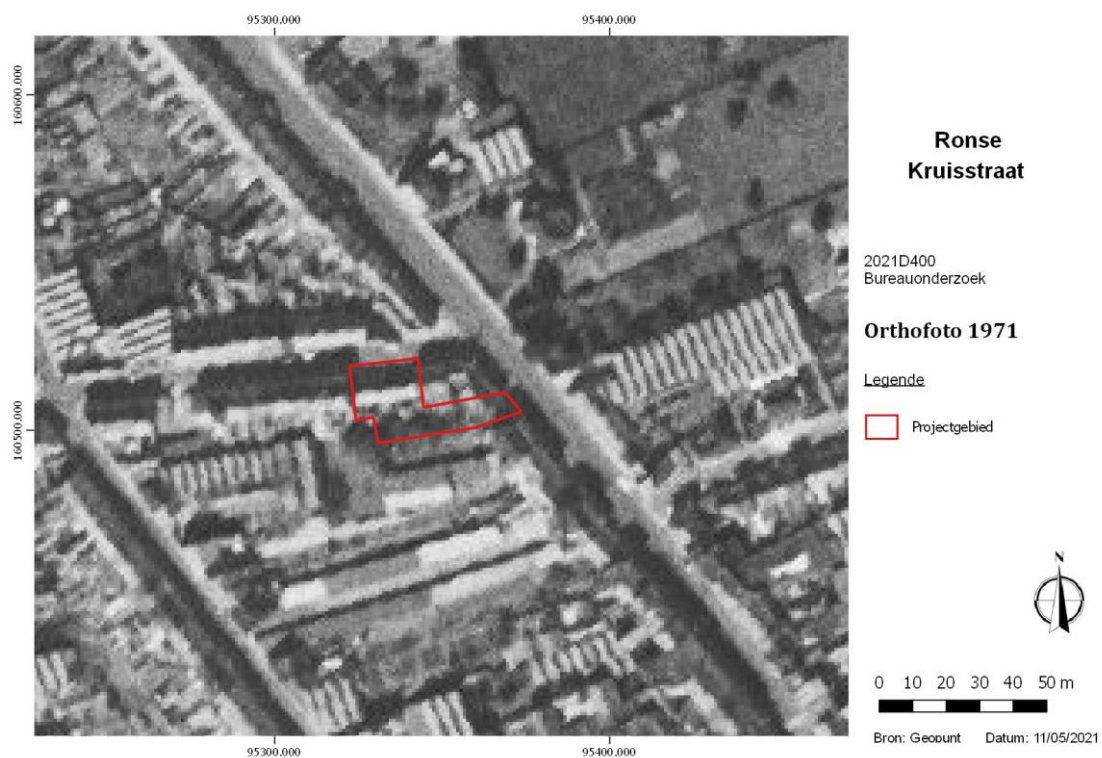
Figuur 28 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 29 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 30 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

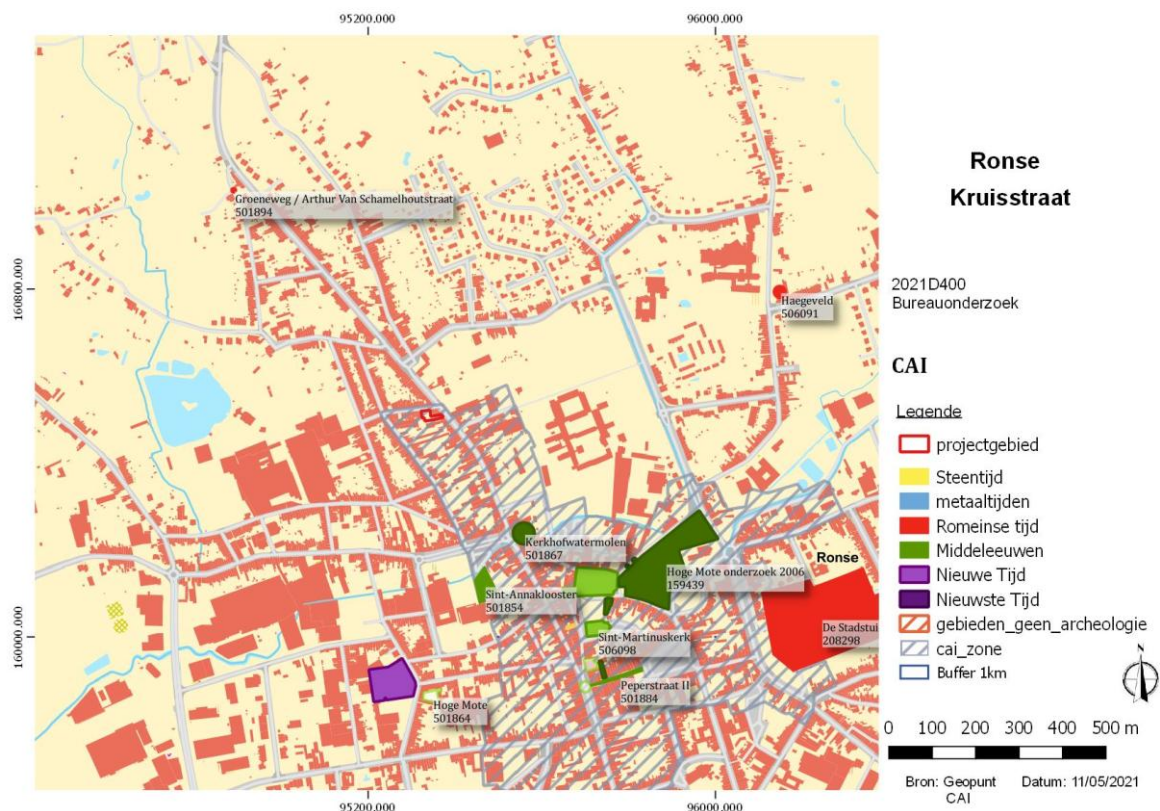
Figuur 31 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)

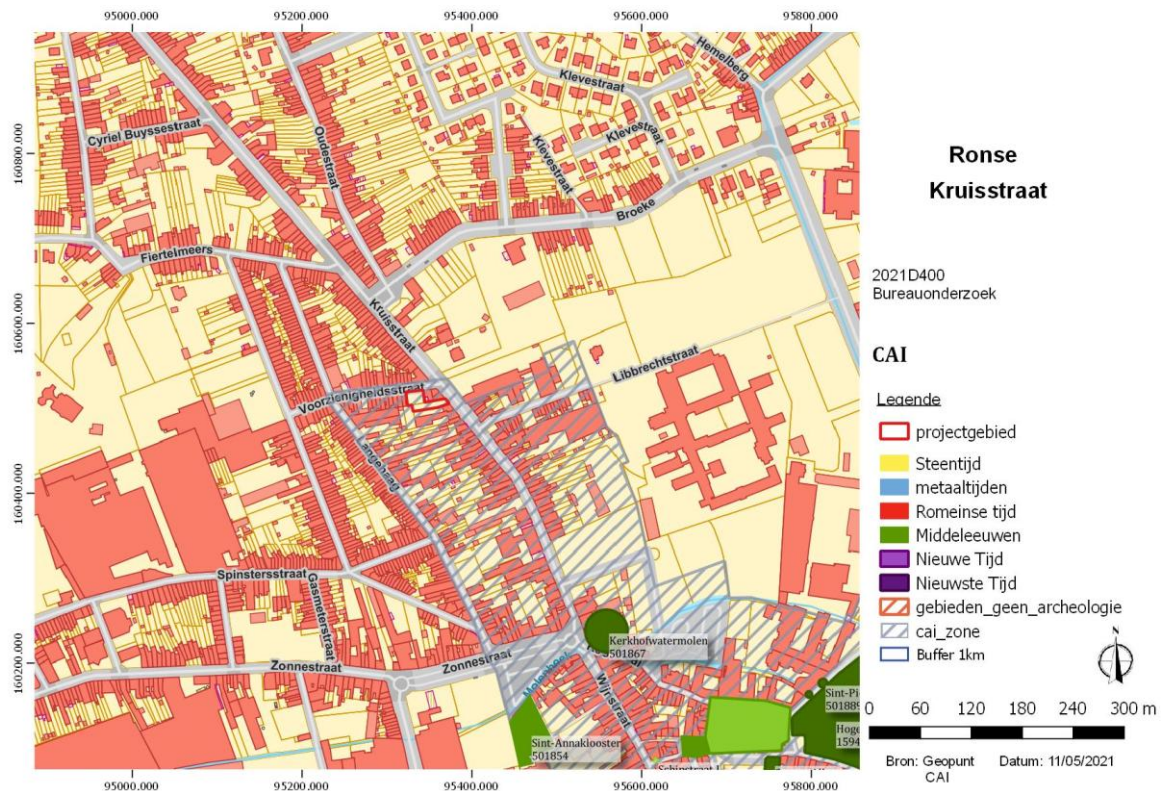
Figuur 32 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

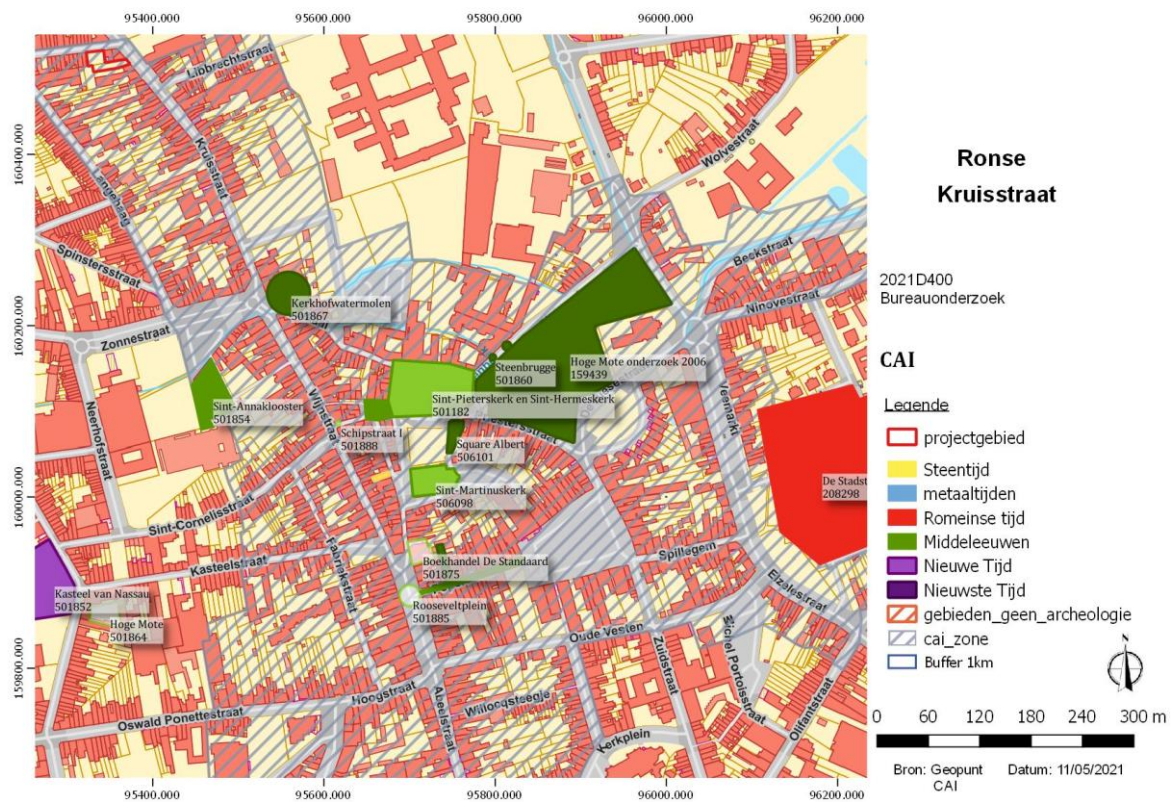
De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. In onderstaande lijst worden de relevante CAI-items opgesomd. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen archeologische prospecties en opgravingen enerzijds en archeologische en historische indicatoren anderzijds.

Figuur 33 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)

Figuur 34 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)

Figuur 35 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)

4.6.1. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIES EN OPGRAVINGEN

- CAI 208298⁹: Ten zuidoosten van het projectgebied werden tijdens een opgraving sporen van de vroege bronstijd tot de middeleeuwen aangetroffen. Daterend uit de vroege bronstijd werd een cluster van drie kringgreppels, gelegen op één van de hoogste delen van de terreinen, gevonden. In één van de structuren was nog een graf aanwezig. De twee grootste kringgreppels hadden een diameter van meer dan 30m. Een andere kringgreppel kon in de midden-bronstijd gedateerd worden. Tijdens dezelfde opgraving werden ook heel wat romeinse sporen gevonden. In de noordwestelijke hoek van het terrein werden nederzettingssporen (*enclos*), afgedekt door een pakket met eveneens Romeins materiaal, aangetroffen. De aanwezigheid van *tegulae*, *imbrices*, en brokken ijzerzandsteen, wijst mogelijk ook op een steenbouwconstructie in de buurt. Ook werden verschillende crematiegraven en brandrestengraven gevonden. Uit de volle middeleeuwen tenslotte werd een *enclosure* gevonden, omsloten door een gracht. Het ging om enkele gebouwen en clusters van paalkuilen, sporen van een mogelijke aanlegspoging van een waterput, en een drenkpoel buiten de *enclosure*. In totaal konden drie plattegronden van middeleeuwse gebouwen herkend worden. Twee grote drieschepige gebouwen met een brede centrale binnenruimte, en een tweeschepig gebouw met kleinere afmetingen.

⁹ PEDE R., CLEMT C., CHERETTE B. 2014.

Figuur 36 Zicht op het opgravingsvlak ten zuidoosten van het plangebied (CAI 208298) (bron: PEDE R., CLEMT C., CHERETTE B. 2014.)

- CAI 501182¹⁰: Tijdens opgravingen aan de Sint-Pieterskerk en Sint-Hermeskerk werden verschillende sporen van het klooster en de kerk gevonden. In totaal konden vier bouwfases herkend worden. Daarnaast werden ook resten van een steen- en pannenbakkerij, een waterput, een vlakgraf, resten van klokkenoven s en een 25-tal stenen graven aangetroffen.
- CAI 159439¹¹: Ten zuidoosten van het plangebied werden tijdens controle van graafwerken een hele reeks houten palen die als oeverbeschoeiing dienst deden aangetroffen. De beek kreeg later een bakstenen overwelling. In de beekvulling werd voornamelijk grijs aardewerk aangetroffen, slechts sporadisch werd rood aardewerk, een kleine hoeveelheid steengoed en hoogversierd aardewerk gevonden.

¹⁰ BRADT T. & ACKE B., 2009.

¹¹ AMEELS V. 2006.

- CAI 501884¹²: Tijdens een opgraving in de Peperstraat, ten zuidwesten van het plangebied, werden wegniveaus en leerrestanten uit de middeleeuwen gevonden.
- CAI 501854¹³: Ten zuiden van het plangebied bevindt zich het Sint-Anna klooster. Het klooster werd gesticht in de 15de eeuw. Bij wegenwerken trof men op de plaats van de vroegere kloosterkapel kleine grafsteentjes op Doornikse tegels.
- CAI 506091¹⁴: Ten oosten van het plangebied werden resten van begraving uit de romeinse tijd gevonden.
- CAI 501888: Tijdens een evaluerend onderzoek ter hoogte van de Schipstraat werd mogelijk de walgracht waargenomen van de Vrijheid Ronse.
- CAI 501875¹⁵: ter hoogte van de Standaard boekhandel werd een gracht waargenomen (laatmiddeleeuws?). De gracht liep vermoedelijk parallel met de Sint-Martensstraat en is misschien onderdeel van de stadsomwalling.
- CAI 501885¹⁶: tijdens een onderzoek aan het Franklin Rooseveltplein werd een 17de eeuwse waterput uit baksteen opgegraven. Een brandlaag kon in verband gebracht worden met de brand aan het begin van de 18de eeuw.

4.6.2. INDICATOREN

- CAI 501867: ter hoogte van deze locatie, ten zuiden van ons plangebied bevindt zich een Kapittel- of Schaliemolen.
- CAI 501860: op deze locatie bevond zich in de late middeleeuwen een brug in baksteen of ijzerzandsteen.

¹² ROELS E., 2001, pp, 141-146.

¹³ CAMBIER A., 1979, pp, 185-190.

¹⁴ DE MAEYER R. 1979, pp. 34-143.

¹⁵ DECONINCK J., 1998, pp, 165-172.

¹⁶ VERMEIREN J. en ROELS E., 2001: De waterput op het Rooseveltplein in Ronse archeologisch onderzocht, Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde, deel 50, pp, 147-150.

4.6.3. NOTA'S

- Ronse Broekestraat 90¹⁷: ten oosten van ons plangebied werd naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In totaal werden 5 proefsleuven aangelegd op het projectgebied. Bij het onderzoek werden 21 spoornummers uitgedeeld aan greppels, kuilen, (paal)kuilen, een mogelijk brandrestengraf en een mogelijke poel of waterput. De sporen kunnen op basis van hun gelijkaardige vulling en het gerecupereerde vondstmateriaal vermoedelijk in de Romeinse periode gedateerd worden. Gezien de spreiding van het sporenbestand en de aard van de bewoningssporen werd een vervolgonderzoek geadviseerd over het ganse plangebied.
- Ronse Grote Markt¹⁸: ter hoogte van de Grote Markt werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen. In totaal werden 3 proefsleuven aangelegd. Als algemene conclusie kan gesteld worden dat in de drie proefsleuven archeologische sporen werden vastgesteld. De sporen tekenen zich af op één archeologisch niveau, meer bepaald de C-horizont die zich op ca. 60 tot 70cm bevindt. De impact van de voormalige bebouwing heeft er voor gezorgd dat alle grondsporen na de laatmiddeleeuwse periode vergraven zijn, of slechts deels/oppervlakkig bewaard zijn. Kelders, beerputten, waterputten of andere ingegraven structuren kunnen wel nog bewaard zijn. Wel kunnen meerdere archeologische niveaus bewaard zijn in de zone van de Peperstraat (ca. 325m²), hetzij lokaal waar de hedendaagse bebouwing geen impact heeft gehad. In het overgrote deel van het plangebied (ca. 900m²) is één archeologisch niveau bewaard. Zowel in sleuf 1 als 2 is sprake van artisanale activiteiten in de vorm van pottenbakkerskuilen. Het aardewerk vertoont duidelijke sporen van misbakking, zowel grijs als rood aardewerk komt voor. De contexten kunnen op basis van de randtypes gedateerd worden tussen ca. 1325-1550. Aansluitend bij de pottenbakkerskuilen kunnen, hoewel geen aanwijzingen werden gevonden, ovenstructuren verwacht worden. Aanwijzingen voor bewoning werden gevonden in de zone van de Peperstraat in de vorm van een deels bewaard in situ verbrand leemniveau. Het spoor wijst op een lokale brand. Daarnaast werden uitbraaksporen geattesteerd. In de zone van de Oude Vesten werden voornamelijk kuilen geattesteerd. Er werden geen aanwijzingen gevonden van een brede gracht, mogelijk bevindt deze zich verder ten zuiden onder de huidige Oude Vesten. De advieszone voor

¹⁷ [Vooronderzoek Ronse Ronse Broeke 91 | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

¹⁸ [Vooronderzoek Ronse Grote Markt | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

verder onderzoek bedraagt ca. 1225m². Enkel de zone van de kelder en mazouttank in het noordoosten wordt niet mee opgenomen in de advieszone, aangezien hier reeds verstoringen hebben plaatsgevonden tot minstens 2,7m onder het huidige maaiveldniveau. archeologische sporen worden hier bijgevolg niet meer verwacht.

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Op basis van bovenstaande informatie kan een archeologisch verwachtingspatroon naar voren worden geschoven. Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste bruikbare historische kaart, namelijk de Ferrariskaart (1777) karteert het plangebied ter hoogte van tuinzone met aan de Kruisstraat bebouwing. De aanleg van de Voorzienigheidsstraat situeert zich in de 19de eeuw, binnen het plangebied verschijnt dan ook bebouwing aan deze zijde. De bebouwing wordt afgebroken aan het begin van de 21ste eeuw.

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek verricht. Rondom het plangebied (ten oosten en ten zuiden), buiten de historische stadskern werden reeds bewoningssporen (grafritueel en/of nederzettingssporen) uit de bronstijd, romeinse periode als de middeleeuwen gevonden. Ten zuiden van ons plangebied, ter hoogte van de kern Markt/Peperstraat werd bewoning vanaf de late middeleeuwen geattesteerd.

Voor wat betreft de periode van de steentijden werden nog geen vondsten gedaan in de omgeving van het plangebied. Voor de pre-agrarische gemeenschappen (paleolithicum t/m neolithicum) was een ecologisch divers landschap belangrijk. De mens trok zijn tijdelijke kampementen meestal op langs overgangszones van nat naar droog, zoals bijvoorbeeld op droge zandruggen in beekvalleien. In dergelijke gradiëntzones zijn namelijk de rijkste en meest diverse voedingsbronnen aanwezig en was drinkwater binnen handbereik. Het plangebied ligt niet in een dergelijke gradiëntzone, deze moeten eerder in de beekvalleien gezocht worden. De kans op een bewaarde 'paleobodem' en mogelijks steentijdartefactensite binnen het plangebied is laag.

Bij de introductie van de landbouw werd de geschiktheid van de bodem voor het plegen van akkerbouw een cruciaal criterium. De eerste akkers werden op de vruchtbaarste en makkelijk te bewerken gronden aangelegd. Vanaf de vroege/volle middeleeuwen verschijnt er bewoning in de stadskern. Archeologisch werd al bewoning aangetroffen vanaf de late middeleeuwen. Het plangebied ligt op de noordelijke grens van de 'historische stadskern van Ronse'. Bebouwing is aanwezig op de Ferrariskaart ter hoogte van de invalsweg de Kruisstraat. Resten van deze bebouwing (funderingen, vloerniveaus, ...) kunnen zich binnen het plangebied bevinden en bewaard zijn. De rest van het plangebied lijkt ingenomen door tuinzones/achtererven. In deze

zone kunnen archeologisch verwacht worden: (afval)kuilen, beerputten, waterputten, e.d.m. . De eventueel bewaarde archeologische resten van deze bewoning bevatten kennispotentieel.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Rondom het plangebied is nog maar weinig archeologisch onderzoek uitgevoerd. Archeologisch onderzoek situeert zich op landelijk niveau (buiten de stadskern) of ten zuiden van het plangebied in het centrum van de stadskern. Ons plangebied ligt op de grens van deze stadskern waardoor er een verwachting is van zowel stedelijke contexten (bebouwing aan de Kruisstraat) alsook meer landelijke klassieke grondsporen gezien het historisch kaartmateriaal (tuinzone).

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Aan de zijde van de Voorzienigheidsstraat verschijnt bebouwing in de 19de eeuw. Die bebouwing wordt afgebroken in de 21ste eeuw. Het is niet geweten wat de impact van deze bebouwing/afbraak geweest is op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De opdrachtgever plant de bouw van een meergezinswoning en twee ééngezinswoningen met parking.

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet vastgesteld worden.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Verder onderzoek wordt noodzakelijk geacht, de te volgen wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

Aanleiding van deze archeologienota zijn de geplande stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Kruisstraat en de Voorzienigheidsstraat te Ronse (provincie Oost-Vlaanderen). De opdrachtgever plant de bouw van een meergezinswoning en twee eengezinswoningen. Het plangebied ligt op een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Ardennen, ten noorden van de vallei van de Molenbeek. Historisch kaartmateriaal toont bebouwing aan de zijde van de Kruisstraat, ten oosten bevinden zich de achtererven/tuinzones. Op archeologisch vlak is er een verhoogde verwachting op het aantreffen van historische bebouwing vanaf de late middeleeuwen aan de zijde van de Kruisstraat, aan de oostelijke zijde worden zogenaamde klassieke grondsporen verwacht.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/>

- AMEELS V. 2006, *Ronse Hoge Mote*, intern rapport.
- BRADT T. & ACKE B., 2009. *Archeologisch onderzoek Sint-Hermeskerk Ronse (prov. Oost-vlaanderen)*. Basisrapport - september 2009.
- CAMBIER A., 1979: Een paar geredde elementen van het klooster der Zwarte zusters op den Brul bij de Steenbrug te Ronse, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse*, deel 28, pp, 185-190.µ
- DECONINCK J., 1998: *Vondst van een oude gracht op de Plas te Ronse*, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde*, deel 47, pp, 165-172.
- DE MAEYER R. 1979, De overblijfselen der Romeinse villa's in België, in: *Acta Archaeologica Lovaniensia*, 18, pp. 34-143.
- GYSSELING M. 1960, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, deel I A-M, s.l..
- PEDE R., CLEMT C., CHERETTE B. 2014: *Ronse De Stadstuin*. Archeologisch vooronderzoek, Solva Archeologie Rapport 13, Erpe-Mere.
- ROELS E., 2001: Archeologisch onderzoek in de historische stadskern van Ronse, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde*, deel 50, pp, 141-146.
- VAN RANST E. & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.
- VERMEIREN J. en ROELS E., 2001: *De waterput op het Rooseveltplein in Ronse archeologisch onderzocht*, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde*, deel 50, pp, 147-150.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 De historische stadskern van Ronse (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader). (bron: Historische stadskern van Ronse Inventaris Onroerend Erfgoed)	4
Figuur 2 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)	5
Figuur 3 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	7
Figuur 4 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI)	8
Figuur 5 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)	8
Figuur 6 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	9
Figuur 7 Zicht op het plangebied vanaf de Kruisstraat. (bron: google maps)	10
Figuur 8 Zicht op het plangebied vanaf de Voorzienigheidsstraat. (bron: google maps)	10
Figuur 9 Grondplan nieuwbouw gelijkvloers Kruisstraat. (bron: opdrachtgever)	11
Figuur 10 Doorsnede Meergezinswoning Kruisstraat. (bron: opdrachtgever)	12
Figuur 11 Rioleringsplan Kruisstraat. (bron: opdrachtgever)	13
Figuur 12 Grondplan eengezinswoningen. (bron: opdrachtgever)	14
Figuur 13 Doorsnede eengezinswoningen. (bron: opdrachtgever)	15
Figuur 14 Rioleringsplan Voorzienigheidsstraat. (bron: opdrachtgever)	16
Figuur 15 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 16 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)	18
Figuur 17 Hoogteprofiel 1. (bron: geopnt)	18
Figuur 18 Hoogteprofiel 2. (bron: geopunt)	18
Figuur 19 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	19
Figuur 20 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	21
Figuur 21 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	22
Figuur 22 Uitleg type 2. (bron: geopunt)	22
Figuur 23 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	23
Figuur 24 Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).	25
Figuur 25 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	26
Figuur 26 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	27
Figuur 27 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).	27

Figuur 28 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	28
Figuur 29 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	29
Figuur 30 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	29
Figuur 31 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)	30
Figuur 32 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt).....	30
Figuur 33 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)	31
Figuur 34 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)	32
Figuur 35 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)	32
Figuur 36 Zicht op het opgravingsvlak ten zuidoosten van het plangebied (CAI 208298) (bron: PEDE R., CLEMT C., CHERETTE B. 2014.)	34